

Velichovky

Kraj: Královéhradecký

Správní obvod: Jaroměř

Nadmořská výška: 302 m n. m.

Počet obyvatel: 736

Adresa URL: www.obecvelichovky.cz

Okres: Náchod

GPS souřadnice: 50.356772N, 15.841684E

První pís. zmínka: 1389 (635 let)

PSČ: 552 11

Historie obce Velichovky

Počátky lázeňství Obě majitelky panství, baronky Berta Bess Chrostin a Gabriela Spens Boden, byly v úzkém styku s majitelem panství bělohradského, kde již slatinné lázně byly v provozu (založeny roku 1885). Při návštěvách poznaly jejich blahodárné účinky. Věděly, že v blízkosti jejich panství se nachází rovněž slatina, že tato má rovněž léčebné účinky. Bylo to zásluhou Dr. Kutíka, lékaře z blízkých Hořic, který ji používal k léčení reumatických obtíží a baronkám navrhoval vybudování lázní. Když vídeňský balneolog Dr. Ludwig tuto odborně prostudoval a k léčbě doporučil, začaly vážně uvažovat o jejich vybudování. Se svými nejbližšími příbuznými hledaly potřebný finanční kapitál. Z příslušníků okolní šlechty se utváří akciová společnost, (velkou roli sehrál hrabě Harrach z Hrádku u Nechanic). Jičínská banka přislíbila úvěr. Byly vypsány akcie po 1 000 K. Baronkám samým připadlo za 72 000 K akcií. Prvním úkolem bylo získání luk, kde se nacházela slatina. Ta patřila rožnovským sedlákům. Byl jim přednesen návrh provést výměnu těchto neúrodných pozemků za úrodná pole z jejich panství, což oni rádi přijali.

Ing. F. J. Hellman z Jaroměře byl pověřen zhotovením stavebních plánů, včetně rozpočtu pro všechny objekty lázní. Celkový obnos činil 400 000 K. Brzy z jara roku 1897 byl položen základní kámen a započato se stavbou lázeňských objektů. Obřad svěcení vykonal dubenecký farář Alexandr Jareš, za účasti školních dětí i místních občanů. Byla postavena léčebná budova se strojovnou a kotelnou, dále lázeňská restaurace s tanečním sálem a klubovnou a dvě budovy pojmenované jmény zakladatelek "Vojtěška" (Berta) a "Jela" (Gabriela). Nynější názvy Slovenka a Domov. Při tehdejšího dostatku pracovních sil pokračovaly stavby rychle kupředu, takže v následujícím roce 1898 byly dokončeny. Na jejich slavnostním předání veřejnosti byl přítomen zemský a říšský poslanec Jan Jaroš a jmenovaný dubenecký farář.

Prvním lázeňským lékařem byl Dr. Wil. Sperber, ředitelem lázní se stal nájemce velkostatku Karel Seisser a účetním jeho syn Karel. Ve snaze rozšířit lázně darovala baronka Berta pozemek na stavbu staviteli Ing. F.J.Hellmanovi, kde on roku 1899 postavil budovu "Jetty". (dnešní Zátíší). V roce 1901 postavil Karel Seisser na darovaném pozemku budovu "Jenny" (dnešní Čechie) nákladem 26 000 K a dcera baronky Berta budova "Skal" (dnešní Morava) za 24 000 K, která bylo prodána roku 1912 Alexandru Herzogovi a roku 1918 ji kupují manželé Němcovi z Hradce Králové. Další pozemek na stavbu dostala zdarma slečna poštmistrová Marie Koubková. Dnes na tomto místě stojí soukromý domek, naproti budově Zátíší. Darování pozemků zdarma byl jistě čin chvályhodný.

Lázně se úspěšně rozjely a baronka Berta, která byla onou hnací silou, s hrdostí sledovala vývoj díla, k němuž dala základ a od něhož si mnoho slibovala. Později stojí před skutečností, že její snaha pomalu,

ale jistě ztroskotává. Způsobil to každoroční deficit v provozu lázní. Stojí před rozhodnutím lázně uzavřít nebo prodat. Roku 1907 prodává velkostatek p. Karlu Seisserovi za 240 000 K a lázně kupuje MUDr. Josef Moravec ze Dvora Králové nad Labem za 130 000 K. Částku za lázně převzala jičínská banka od níž byl úvěr a zbytek váznoucího dluhu musel být ještě doplacen (prý 30 000 K). Prodejem velkostatku a lázní roku 1907 končí neslavně ve Velichovkách působnost šlechtického rodu Podivínů, kterou úspěšně zahájil Jan Podivín rytíř z Höpflingu a Bergendorfu v roce 1803.

MUDr. Moravec zavedl v lázních nový pořádek a především větší šetrnost. Lékařskou praxi vykonával sám, sám řídil veškerý provoz, tím nepotřeboval ředitele. Pozornost zaměřil na propagaci vydáním secesního průvodce, plakátů atd. Na jedné léčebné budově zřídil sluneční lázně a v přilehlém bukovém lese vzdušné lázně, které byly ohrazeny vysokým dřevěným plotem. Obojí se však neosvědčily a zanedlouho zanikly.

MUDr. Moravec vlastnil lázně do 4. prosince 1912, kdy je kupuje Ústředí nemocenských pojišťoven v Praze. Postupně byly od soukromníků koupeny, restaurovány a přejmenovány všechny budovy. Od velkostatku bylo koupeno 10 hektarů polí k dalšímu jejich rozšíření.

Projekt nových lázní vypracoval architekt Dr. Milan Babuška. Na podzim roku 1923 byla započata stavba nového léčebného pavilonu, dnešní Masarykův dům. 3. května 1926 byl již v něm zahájen provoz.

Budova byla jednopatrová, druhé patro přistavěno v roce 1936, Současně byla zahájena stavba Společenského domu.

V roce 1936 bylo vybudováno v lázeňském parku koupaliště. Je 38 m dlouhé, 18 m široké a u hráze 4 m hluboké. Do té doby se pacienti chodili koupat na nedaleké Jezírko (asi 1,5 km).

Na počátku druhé světové války je provoz lázní omezován. Kromě pacientů jsou zde ubytovány i německé děti. V březnu 1942 přestávají lázně sloužit svému účelu a do Velichovek je přemístěna plicní léčebna z Prosečnice nad Sázavou.

Dne 28. března 1945 je léčebna zrušena a všechny lázeňské budovy byly urychleně připravovány pro potřeby generálního štábu polního maršála Ferdinanda Schörnera, velitele armády Střed (Mitte).

Zaměstnanci léčebny byli propuštěni, vážně nemocní pacienti byli přemístěni do jiných léčeben a méně nemocní posláni domů.

Se štábem přijíždí do Velichovek na jeden tisíc německých vojáků. Je zabrána škola, hotel, bývalý hostinec a v mnohých rodinných domcích museli majitelé uvolnit byt pro německé vojáky. Maršál Schörner se ubytoval ve vile po řediteli sanatoria, kde byla zřízena sauna a protiletický kryt. Obsazení jednotlivých budov: "Morava" - zde byli ubytováni generálové a vyšší němečtí důstojníci; "Slovenka" - nižší důstojníci; "Domov" a "Staré lázně" - příslušníci zbraní SS; "Čechie" - kancelářské síly a německé ženy. Celá hlavní lázeňská budova "Masarykův dům" sloužila jako kanceláře štábu, jehož náčelníkem byl gen. por. von Natzmer. V budově "Zimních lázní" byla umístěna spojovací ústředna. Celý objekt byl hermeticky uzavřen, střežen polním četnictvem a příslušníky SS. V okolí kopány kulometná hnízda, zákopy, prováděna příprava ke kruhové obraně. Ve školní zahradě byl zakopán lehký tank. Pod zalesněnou strání, severně od lázní, bylo vybudováno polní letiště. Maršál Schörner měl k dispozici osobní letadlo typu Čáp (Storch). Štáb měl krycí jméno Florian. Dne 8. května v dopoledních hodinách přijíždí do Velichovek ozbrojený konvoj 23. průzkumné squadrony, která byla součástí 16. obrněné divize 3. armády USA generála George Pattona. Konvoj, pod velením pplk. Roberta H. Pratta, přivezl kurýra Dönitzova štábu plk. Majera Detringena k doručení kapitulace německé armády. Schörner před jejich příjezdem odlétá. Jednání probíhají s jeho zástupcem. Krátce na to německý

štáb, v posledních hodinách, opouští Velichovky. V zápětí odjíždí i konvoj americké armády.

V roce 1997 byl v lázeňském parku k této události vybudován památník. Každý rok, 8. května, je pořádána vzpomínková jízda historických vozidel 2. světové války z Prahy do Velichovek pod názvem "Mise Velichovky".

Sovětská armáda ještě 9. května, ve večerních hodinách, sváděla úporný boj na přístupech k Náchodu z Polska. Jaroměř dosáhla 10. května v 07,10 hod. a teprve potom pokračuje v dalším postupu na západ. Velichovky byly osvobozena 11. května 1945.

První písemná zmínka o vsi (Welichow) se vztahuje k roku 1389.

